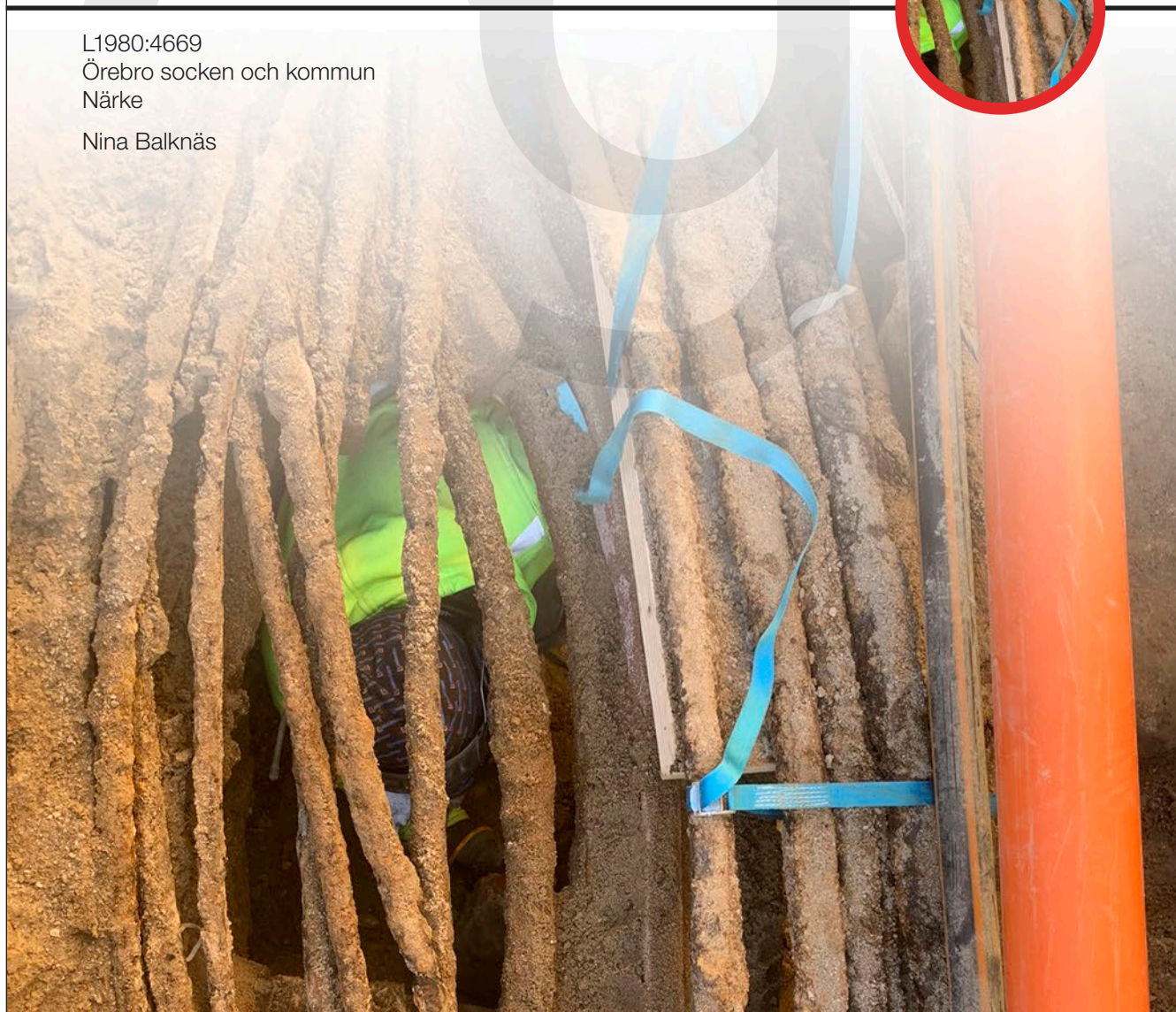

Dränering runt rådhuset

L1980:4669
Örebro socken och kommun
Närke
Nina Balknäs

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

Översigtskarta över Örebro län med platsen för schaktningsövervakningen markerad i rött.

© 2019 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2019:22

Författare	Nina Balknäs
Kvalitetsgranskning	Leif Karlenby
Grafisk form	Nina Balknäs
Omslagsfoto	Elledningar i schaktet på Drottninggatan. Mellan ledningarna skymtar den handgrävande spadgubben Johnny.
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_180001

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2019:22

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Dränering runt rådhuset

L1980:4669

Örebro socken och kommun

Närke

Nina Balknäs

Lst dnr 431-6968-2018

Tekniska och administrativa uppgifter

Län Örebro
Kommun Örebro
Landskap Närke
Socken Örebro
Fastigheter Rådhuset 5

Fornlämningsnummer L1980:4669
Lämningstyp Stadslager
Datering medeltid, nyare tid

Typ av undersökning Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Länsstyrelsens beslutsdatum 2019-01-04
Länsstyrelsens diarienummer 431-6968-2018
Uppdragsnummer i Fornreg 201900797
Arkeologgruppens projektnummer P19002

Projektledare Nina Balknäs
Fältpersonal Nina Balknäs, Helmut Bergold, Leif Karlenby

Undersökningstid 2019-02-06 till 2019-04-17
Undersökt yta 142 m², 78 löpmeter
Inmätningsteknik Manuell inmätning
Koordinatsystem SWEREF 99 TM
Höjdsystem RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Fynd 1–30 förvaras hos Arkeologgruppen AB i väntan på fyndfördelning.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	7
Tidigare undersökningar	7
Rådhuset vid torget	7
Skelettfynd	8
Syfte och målgrupper	9
Metod	9
Resultat	10
Fynd	16
Tolkning	17
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	17
Referenser	18
Bilagor	19
<i>Bilaga 1. Anläggningstabell</i>	19
<i>Bilaga 2. Fyndtabell</i>	20
<i>Bilaga 3. Översiktlig osteologisk analys</i>	22
<i>Bilaga 4. ¹⁴C-analys</i>	24

Figur 1. Karta över Örebro med platsen för schaktningsövervakningen markerad med rött. Skala 1:250 000.

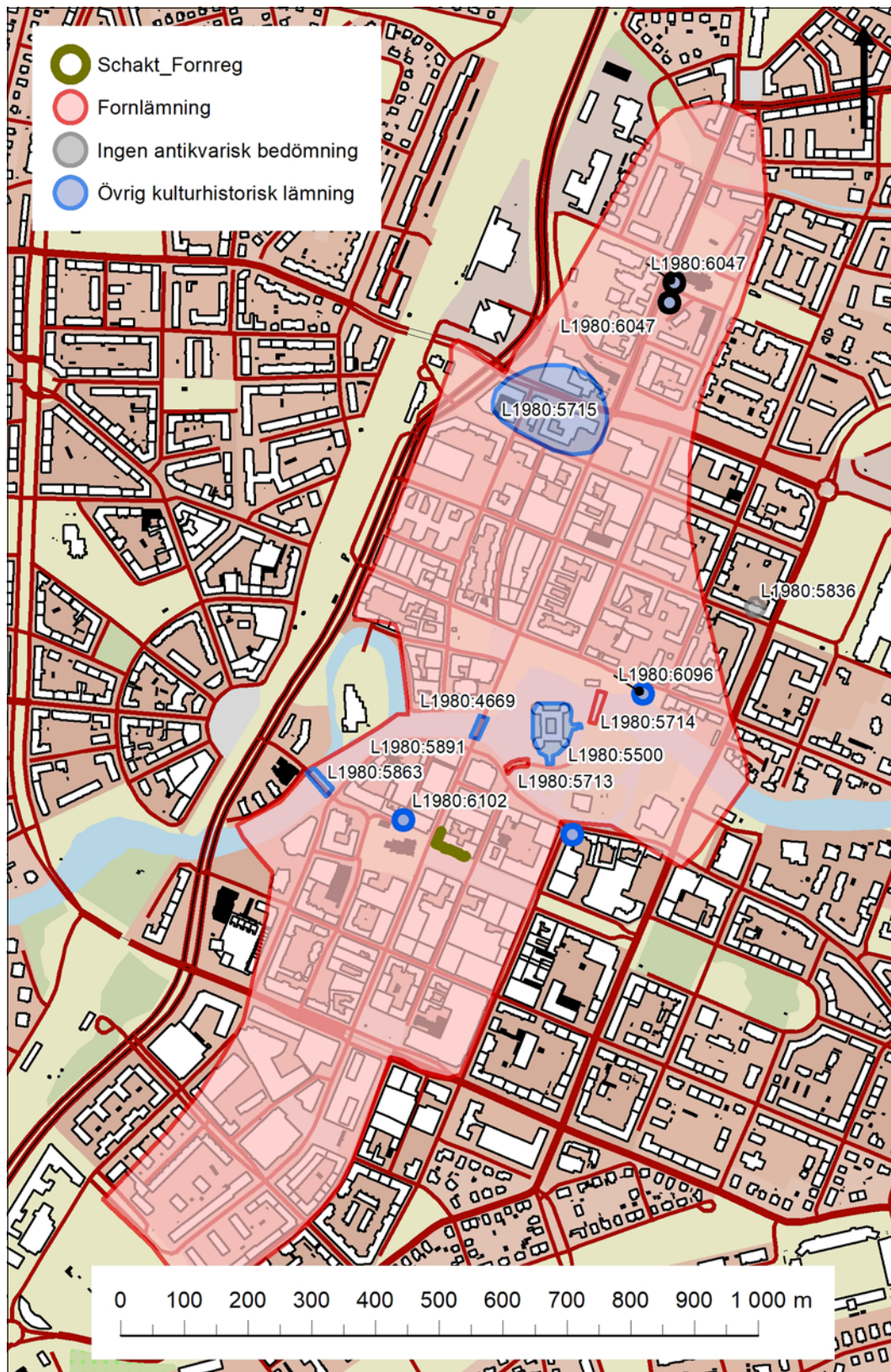
Sammanfattning

I samband med schaktning för ny dränering runt rådhuset i centrala Örebro har Arkeologgruppen AB genomfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning.

I schaktet på Drottninggatan påträffades grunden till det äldre rådhus som stod klart år 1662 och som byggdes om under 1700-talet. Spridda människoben påträffades. Ett av benen har daterats till någon gång mellan åren 1660 och 1890 (se bilaga 4). Schaktet som löpte utmed rådhusets södra fasad innehöll modern sättsand.

Inledning

I samband med att Örebroporten Fastigheter AB grävde för ny dränering runt rådhuset i centrala Örebro har Arkeologgruppen AB genomfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Beslut togs av Länsstyrelsen i Örebro den 4 januari 2019. Kostnadsansvar bars av Örebroporten Fastigheter AB. Schaktningsövervakningen skedde mellan den 6 februari och den 17 april 2019.

Figur 2. Karta över Örebro stadslager L1980:4669 med platsen för schaktningsövervakningen markerad med grönt. Skala 1:10 000.

Bakgrund och kulturmiljö

Namnet Örebro nämns första gången i ett gåvobrev till klostret i Riseberga utfärdat av jarlen Birger Brosa i slutet av 1100-talet. Enligt Redin bör Örebro betraktas som en centralort från slutet av 1200-talet (Redin 1978). Vid samma tid påbörjades även bygget av Nikolaikyrkan som tog över rollen som stadskyrka från Långbro kyrka runt år 1300 (Esbjörnsson 2000; Redin 1978).

Det medeltida Örebro var beläget både norr och söder om Svartån. Bebyggelsen på den södra sidan av ån låg på höjden av den ås som löper i nord-sydlig riktning. Där löpte två större gator: Västra gatan som låg högst upp på åsen och Östra gatan som följde den östra åsslänten. Området runt torget och Nikolaikyrkan utgjorde sannolikt kärnområde i den medeltida staden (Redin 1978).

Mycket små förändringar i stadsbilden skedde från 1600-talets mitt fram till 1800-talet. År 1654 fastställde drottning Kristina en ny stadsplan för Örebro och år 1660 påbörjades de första ombyggnationerna. Några större förändringar hann inte genomföras innan planerna sköts upp (Waldén 1945), dock hann ett nytt rådhus uppföras (se nedan under "Rådhuset vid torget"). Efter branden år 1854, då stora delar av staden förstördes, beslutades att en ny stadsplan skulle upprättas. Den kom till stor del att överensstämma med Kristinas stadsplan från år 1654.

Tidigare undersökningar

Flera arkeologiska insatser har skett på och runt Stortorget. Sammantaget visar de på medeltida bebyggelse och en successiv bebyggelseutveckling från 1200-tal fram till 1500-1600-tal då det sker en utfyllnad av den östra slänten för att få bättre mark att bygga på (Ramström 2009). En undersökning på Stortorget söder om kvarteret Kitteln visade att de medeltida lagren ligger 2,5 meter ned backen (Bergold & Pettersson 2004). Lämningar från nyare tid innefattar bland annat källare och hus från 1500-talet och framåt (ibid). De äldsta lämningarna framkom vid en undersökning i kvarteret Rådhuset år 1984 i form av en brandgrav från vendel- eller vikingatid och fynd som indikerar att det funnits en bosättning under yngre järnålder (Broberg 1996).

Rådhuset vid torget

Området vid torget och Nikolaikyrkan har troligen utgjort centrum redan i den medeltida staden (Redin 1978). Torget finns med på den äldsta kartan från år 1654, men är då avsevärt mindre. Redan under andra halvan av 1600-talet breddades dock torget mot norr så att det kom att bilda en kvadrat (Bergold & Pettersson 2004). I samma veva revs det dåvarande rådhuset eftersom det blivit gammalt och fallfärdigt. Det rivna rådhuset hade legat i torgets sydöstra

hörn. År 1662 stod ett nytt rådhus klart i det nya torgets nordvästra hörn. Det nya rådhuset var uppfört av sten i två våningar. Det hade spåntak och ett klocktorn. I bottenvåningen fanns stadskällare och ett rum som kallades "kalkhuset" där byggnadsmaterial förvarades. Under 1760-talet revs huset invändigt och förlängdes mot öster utmed torget. På bottenvåningen fanns då krog och stadskällare. Även brandkåren hade ett utrymme i bottenplan. Huset skadades vid stadsbranden år 1854 och revs år 1862. Det rådhus som står idag uppfördes åren 1859–1863 (Tings- och rådhusinventeringen 1996–2007; Bergold & Pettersson 2004).

Skelettfynd

På flera ställen i centrala Örebro har det gjorts fynd av människoskelett. I området norr om Våghustorget finns en cirka 6 000 kvadratmeter stor yta där fynd av skelett från minst femton individer gjorts från 1880-talet fram till nutid. De flesta fynd utgörs av spridda ben utan primär kontext, men i den östra delen av kvarteret Tennstopet och under Drottninggatan har skelett påträffats in situ, det vill säga i sina gravar. De två gravarna i kvarteret Tennstopet påträffades år 1982. Skeletten daterades med ¹⁴C-analys till första halvan av 1200-talet. Utöver de två gravlagda framkom skelettdelar från ytterligare två individer. För graven eller gravarna vid Drottninggatan finns ingen dokumentation nämnd i här anförda källor. Människoben har påträffats på båda sidor om Drottninggatan. Tyvärr har ingen närmre undersökning och dokumentation genomförts (Broberg 1984; 1990; Ljung 1991). Ljung (1991) diskuterar om det kan ha funnits en tidig kyrka på platsen som föregått Nikolai kyrka.

Under tidigt 1960-tal påträffades skelettdelar i Stortorget. Benen utgjordes av "ett par gamla käkben och en mängd rygg- och benknotor" (NA-NT 27.7.1962) och av "ett flertal människoben, däribland en käke och ett lårben". (ÖLM 85/64). Enligt artikeln i Nerikes Allehanda (ibid) hade dessförinnan skelettdelar även påträffats "uppe vid hörnet av Örebro sparbank då Drottninggatan breddades" och "då Hantverkshuset vid Engelbrektsgatan byggdes".

Till de fynden kan nu läggas ben som nyligen påträffats i form av gravar under trappan i Vasagatan och i en skräpgrop vid Stora hotellet på Drottninggatan (Rönngren i manus) samt de ben som påträffades i Drottninggatan under den här rapporterade schaktningsövervakningen.

I tillägg till benen ovan bör även nämnas den brandgrav som undersöktes inne på det nuvarande rådhusets innergård år 1984. Graven dateras till vendel- eller vikingatid (Andersson 1984; Broberg 1996).

Syfte och målgrupper

Undersökningen ska vara av vetenskapligt god kvalitet och genomföras till en kostnad som inte är högre än vad som är motiverat med hänsyn till omständigheterna. Målgrupper för undersökningen är Länsstyrelsen och Örebroporten Fastigheter AB.

Metod

Undersökningen genomfördes i form av schaktningsövervakning. Det innebar att en arkeolog övervakade grävningen. När anläggningar påträffades avbröts grävningen tillfälligt för dokumentation. Schakt och anläggningar har dokumenterats skriftligt. Digitala fotografier togs kontinuerligt. Hela schaktets längd utmed Drottninggatan ritades i plan i skala 1:50. Inmätning skedde manuellt. Schakt och anläggningar har därefter digitaliserats i ArcGIS 10.3.

Vanligtvis sker grävning med maskin skiktvis ned till planerat djup, men sträckan på Drottninggatan kom till stor del att grävas manuellt. Cirka 10 meter söder om schaktstart (vid rådhusets början i norr) tilltog antalet ledningar och gjorde det omöjligt att gräva med maskin. Istället grävdes schaktet manuellt vågrät in under ledningarna mot söder. Det innebar att

Figur 3. Handgrävning under elledningar pågår. Foto från öster.

konstruktioner fick bilas bort. Plandokumentationen visar därför konstruktionerna i nivå med schaktbotten. Vid hörnet av Drottninggatan och Stortorget tog stenkonstruktionerna slut. Därifrån och de första metrarna mot öster kom schaktet att tömmas med en sugbil. Efter att elskåpet passerats, cirka 5 meter öster om hörnet av rådhuset kunde traditionell grävning med maskin vidta. Vid rådhusets östra trappa på Stora torget fanns åter stora mängder elledningar. Där användes återigen sugbil.

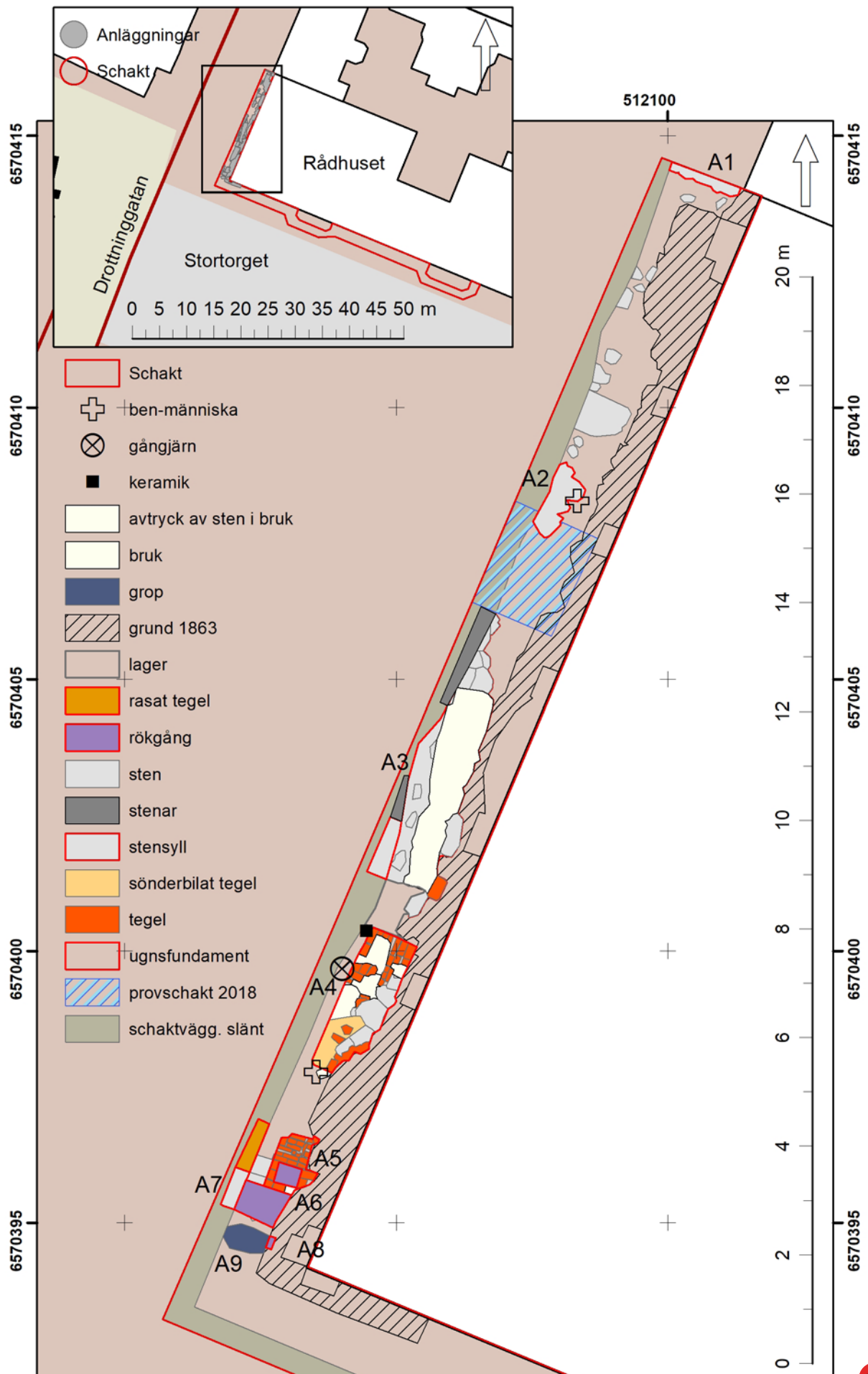
Resultat

På Drottninggatan fanns flera konstruktioner. Längst i norr fanns i kortändan av schaktet, på 0,6 meters djup, en stensyll (A1). Den framtagna delen mätte 1,5x0,2 meter och bestod av kalkstensflis i tre skikt som var fogade med kalkbruk. Stensyllen finns kvar i schaktväggen. Syllen fortsatte djupare ned än schaktbotten och ut mot väster.

*Figur 4. Stensyllen A1 i den norra schaktväggen på Drottninggatan.
Foto från söder.*

Cirka 6,5 meter in i schaktet framkom en stengrund (A2). Den bestod av fyra skikt med blandat stenmaterial, allt från 0,15 meter stora rullstenar till en kalkstensflis som var 0,5 meter stor. Grunden var fogad med kalkbruk och tegelkross. Den fortsatte ned under schaktbotten och ut mot väster. I kontakt med den grå sand som omgav grunden hittades ett underarmsben (radius) av människa.

Figur 5. Plan över schakt och anläggningar. Skala 1:100 och 1:1 000.

Figur 6. Grunden A2 till vänster i bild. Norr om grunden (till höger i bild) fanns ett stort stenblock som stack upp i schaktbotten och som togs bort.

Ytterligare en grund (A3) påträffades närmre 2 meter söder om A2. Den löpte närmast i schaktets längdriktning, med i en mer ren nord-sydlig riktning än dagens rådhus. Grunden bestod av tre till fyra skift, huvudsakligen av kalksten som var upp till 0,8 meter stora och enstaka tegelstenar. Stenarna och tegelstenarna var fogade med kalkbruk. Längden på grunden var 5,6 meter och bredden uppgick till 1,3 meter. Grunden avslutades med en rak kant i söder. Grunden fortsatte där mot väster, synlig i schaktväggen. Söder om A3 fanns lätt humöst grusigt åsmaterial på en sträcka om 0,9 meter. Därefter började tegelfundamentet A4.

Figur 7. Grunden A3. Foto från norr.

Tegelfundamentet A4 var 2,3 meter långt. Synlig bredd i schaktet uppmätte 0,9 meter. Det bestod av sju skift tegelsten i storleken 25x12x8 meter som fortsatte in under nuvarande rådhusgrund och djupare ned under schaktbotten. I det nordvästra hörnet var hörnet avfasat. I söder, mot botten, fanns även 0,3-0,4 meter stora stenar. Vid rivningen av fundamentet hittades en bit rumpkaket.

Söder om A4 vidtog åter lätt humöst grusigt åsmaterial. Därefter, endast 0,6 meter söder om A4, fanns ytterligare ett tegelfundament (A5). I den norra delen var den identisk med A4, men 0,6 meter in fanns en murad grop, troligen en rökkanal (A6) med innermått 0,57x0,4 meter. I anläggningen fanns omrörda massor med rundade stenar. Väster om rökkanalen låg plana sandstenar, varav en var blanksliten; troligen är det en återanvänd golvsten.

Figur 8a–b) Tegelfundamenten A4 (överst) och A5 (nederst) i lod. I A5 syns rökkanalen A6.

Figur 9a–b) Tegelfundamenten A4 (till vänster) och A5 (till höger), från norr.

Efter rökkanalen A6, söderut, var det svårt att följa och förstå lämningarna. Det berodde dels på att det var mycket trångt under alla elledningar, dels på att det var rörigt. I schaktbotten låg stora stenar med håligheter emellan, men däröver och i den västra schaktväggen fanns murade stenar (A7) bestående av 0,3-0,6 meter stora naturstenar och kalkstensflis som var satta i grått kalkstensbruk. Söder om A7 gick det in en hålighet (A8) under dagens grund. Även den tolkades som en rökkanal. Inermåtten var 0,3x0,2 meter. Väggarna bestod av natursten och kalkstensflis, fogade med kalkbruk. I höjd med rökkanalen fanns en grop (A9) i botten av schaktet. Den hade skålad form och var fylld med mörk brungrå silt. Fyllningen fanns ett stort inslag av kol samt brända och obrända ben, liksom ett mindre inslag av tegelkross och bruk. Gropen var nedgrävd 0,3 meter i grå silt med inslag av kol. Därunder fanns orange sand.

På sträckan utmed Stortorget fanns huvudsakligen moderna fyllnadsmassor. Ibland noterades omrörda massor från bygget av nuvarande rådhus i den södra schaktväggen. De omrörda massorna innehöll tegel, sten, djurben, kalkbruk och kol.

Figur 10 (överst). Från A6 söderut med stenar och håligheter under A7 synliga.

Figur 11 (underst). Sektion genom gropen A9. Till vänster i bild syns rökkanalen A8.

Fynd

Det vanligaste fyndet i schaktet på Drottninggatan utgjordes av flaskbottnar. De påträffades i de omrörda fyllnadsmassorna runt dagens rådhus som byggdes år 1863. Däremot fanns det väldigt lite keramik och djurben, vilket annars är vanligt i stadsarkeologiska kontext.

Den påträffade keramiken bestod av en ljusstake (F1) och en oljelampa (F2), liksom av fyra fragmenterade fat eller skålar (F4–F7). I samma område hittades även kakel från kakelugnar med svart (F10–F11), grön (F9) och vit glasyr (F3). Utav byggnadsmaterial fanns ett gångjärn som troligtvis suttit på en ugnslucka (F16), en väggfast ljushållare (F15) och en väggfast ögla (F14).

Enstaka djurben fanns spridda i schaktet, men i gropen A9 fanns stora mängder väl fragmenterade ben, både brända och obrända. Spritt i schaktet fanns också människoben. Benen skickades för en översiktlig osteologisk analys som genomfördes av Agneta Flood, Arkeologikonsult (se bilaga 3). Av 86 fragment bestod 16 av nötkreatur och 14 av får och/eller get. Bland benen fanns även spädgris, fågel och karpfisk. Fyra ben var från människa. Ett av benen (F5 i A3) har daterats till någon gång mellan åren 1660 och 1890 (se bilaga 4).

Figur 12. Ljusstake (F1) och vad som troligen är en del av en oljelampa (F2).

Tolkning

I schaktet på Drottninggatan fanns grunden till det rådhus som stod klart år 1662. Den grund som löper i nordsydlig riktning (A3) har gått mitt i huset, medan A2 och A7 utgör nordlig respektive sydlig gräns för huset. De två tegelfundamenten A4 och A5 har utgjort fundament för spisar. Söder om A5, i gropen A9, hittades stora mängder brända och obrända ben vilket gör det troligt att det södra spisfundamentet hört till en köksspis. Det norra spisfundamentet A4 kan ha tillhört en bakugn eftersom ett gångjärn till en lucka i bakugnsstorlek hittades där. De fynd av kakelugnsfragment som hittades går inte att relatera till ett specifikt spisfundament.

Den stensyll (A1) som fanns längst norrut på Drottninggatan har inte gått att koppla ihop med något hus på de historiska kartorna. Tyvärr fanns endast omrörda massor från bygget av det nuvarande rådhuset upp mot syllen. Inget daterbart finns därför att utgå ifrån.

De människoben som hittades kommer troligtvis från kyrkogården runt Nikolaikyrkan. Jordmassor därifrån har i så fall använts som fyllnadsmassor vid nybyggnationerna efter den stora branden år 1864.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Schaktningsövervakningen skedde delvis i schakt med stora mängder elledning. Det innebar att lämningar inte kunde dokumenteras i plan eftersom det var tvunget att riva sten- och tegelkonstruktioner från sidan. Trots det anser Arkeologgruppen AB att resultaten från undersökningen var tillfredsställande. Ingenstans i schaktet nåddes naturlig undergrund. Äldre lämningar kan därför finnas bevarade under det grävda schaktet.

Utöver de speciella grävomständigheterna gjordes inga avvikelser från undersökningsplanen.

Referenser

Tryckta källor

Andersson, K. 1984. En rest av Birger Brosas Horebro? *Fjölner* 1984:3. Uppsala.

Bergold, H. och Pettersson, O. 2007. *Stortorget i Örebro. Från dagens torgbeläggning till medeltidens kulturlager*. Närke, Örebro stadsområde, Nikolai församling, Stortorget och Köpmangatan 3-4, RAÄ 83. UV Bergslagen rapport 2004:14.

Broberg, A. 1984. Till frågan om det äldsta Örebro eller på spaning efter Birger Brosas Horebro. *Fjölner. Årgång 3. Häfte 3. 1984*. Medlemstidning för arkeologiska föreningen Fjölner, Uppsala.

Broberg, A. 1996. *Förhistoriska gravar och medeltida bebyggelse i kvarteren Tennstopet och Rådhuset*. Riksantikvarieämbetet. UV Stockholm, rapport 1996:110. Stockholm.

Ramström, A. 2009. *Kabelschakt i central Örebro. Köpmangatan-Stortorget-Drottninggatan-Vasagatan*. Arkeologisk förundersökning. UV Bergslagen rapport 2009:3.

Kartor och arkivmaterial

HISTORISKA LANTMÄTERIAKTER

1652. Örebro stad. Avritning. S73-1:1

1782. Örebro stad. Lådakt, grundritning över uppstaden Örebro. S73-1:8

1823. Örebro stad. 1880K-d72.

ARKIV

Tings- och rådhusinventeringen 1996–2007

<https://docplayer.se/68393371-Domsagohistorik-orebro-tingsratt.html>

ÖLM 85/64

NA-NT 27 juli 1962

Bilagor

Bilaga 1. Anläggningstabell

Anr	Typ	Mått/m	Djup/m	Beskrivning	Rikning
1	Stensyll	1,5x0,2	0,6 +0,6	3 skikt kalkstensflis 0,1-0,2 m tj och 0,4-0,5 m l. I Ö en kantig granitsten 0,4x0,5 m. Fogad med kalkbruk och tegel. Fyllningen S om A1 bestod av omrörda massor hela vägen ned i schaktbotten. Forts under schaktbotten.	Ö-V
2	Grund	1,15x0,7	0,55 +0,75	4 skikt med blandat stenmaterial: rullsten 0,15 m-kalkstensflis 0,5 m. Fogad med kalkbruk och tegelkross. Forts under schaktbotten.	Ö-V
3	Grund	5,6x1,3	+0,4	3-4 skift, huvudsakligen kalksten <0,8 m. Fogad med kalkbruk Litet inslag av tegelstenar. I S fortsätter stenarna i V schaktväggen.	N-S
4	Fundament	2,3x0,9	0,7 +0,6	7 skift tegelsten 25x12x8 m, forts. ned under schaktbotten. Avfasat hörn mot NV. I S botten finns även stenar 0,3-0,4 m.	N-S
5	Fundament	1,4x1,0	0,6 +0,8	7 skift tegelsten 25x12x8 m, forts. ned under schaktbotten. Fogad med kalkbruk. I NV finns huggen sten som lutar in mot A5. Fynd av rumpkaket.	
6	Rökgång	Innermått 0,57x0,4		Del av A5. Tegelstenar fogade med kalkbruk. I anläggningen fanns omrörda massor med rundade stenar 0,2 m.	
7	Grund			Natursten 0,3-0,6 m och kalkstensflis m tj 0,15 m satta i grått kalkstensbruk.	
8	Rökgång	Innermått 0,3x0,2	+1,2	Hålrums som gick in under nuvarande grund. Kantad av natursten och kalkstensflis i kalkbruk.	Ö-V
9	Grop	0,8	0,3	Skålad form, fylld med mörk brungrå silt med stort inslag av kol och brända och obrända ben. Litet inslag av tegelkross och bruk. Nedgrävd i grå silt med inslag av kol, därunder finns orange sand.	PK

Bilaga 2. Fyndtabell

Fnr	Material	Typ	Sakord	Antal	Kontext	Beskrivning
1	Keramik	y. rödgods	Ljusstake	1	Svallgrus mellan A3 och A4	Platta 85 mm i diam med gul glasyr. H 15 mm, diam ljus 7 mm, fragmenterad
2	Keramik	y. rödgods	Oljelampa?	1	Svallgrus mellan A3 och A4	50 mm i diam, 5 mm h. ytterkanter saknas. Ingen glasyr, hål i väggen 14x12 mm med sotfärgning över, på insidan och på mynningen. Inre diam 30 mm
3	Keramik	kakel	fris	1	S om A4	Vitglaserad
4	Keramik	y. rödgods	Fat/skål	1	A3	Oglaserad vägg och mynning, rak vägg, plan botten, fragment
5	Keramik	y. rödgods	Fat/skål	1	Omrörda massor, S schaktväggen	Gulbrun glasyr in- och utvändigt, relieftränder
6	Keramik	y. rödgods	Fat/skål	1	A4	Botten, vägg, mynning, fragment. H 20 mm. Klarglasyr inv., tunna relieftränder utvändigt.
7	Keramik	y. rödgods	Skål	1	Över A9	Klarglasyr inv., utv. Relieftränder, fragment
8	Bruk	Murbruk	Vägg?	1	A4-A5	Gråaktigt, grovt bruk med rester av vit färg
9	Keramik	Kakel	Fris	1	A4-A5, omr. massor	Prydnadslist i grön glasyr, halvcirkelformad 26 mm i diam.
10	Keramik	Kakel	div. delar	4	A4-A5	Svart glasyr, en del har utvändigt bruk dvs den har återanvänts som byggnadsmaterial.
11	Keramik	Kakel	Rumpkakel	2	S om A5	Oglaserade delar.
12	Glas		Fönsterglas?	1	A2	Grönt glas med rundad mynning
13	Keramik	Krita	Kritpipa-skaft	1	A4	Del av skaft, odecorerad.
14	Järn	Byggnadsmaterial	Föremål	1	A4	Ögla med tånge.
15	Järn	Byggnadsmaterial	Ljushållare	1	A4	Väggfast ljushållare, l 240 mm + tånge
16	Järn	Byggnadsmaterial	Gångjärn	1	A4	510x230 mm, tudelad i yttre 160 mm

Fnr	Material	Typ	Sakord	Antal	Kontext	Beskrivning
17	Ben	Svin	obränd		Omr massor Drottninggatan	
18	Ben	Får/get, däggdjur	obränd		Omrörda massor, S schaktväggen	
19	Ben	Nöt, får/get, däggdjur, karpfisk	obränd		A9	
20	Ben	Människa	obränd		A5	
21	Ben	Nöt	obränd		A5	
22	Ben	Människa	obränd		elschakt	
23	Ben	Får/get, däggdjur	obränd		"torgsidan"	
24	Ben	Nöt, däggdjur, fågel	obränd		A7	
25	Ben	Spädgris	obränd		A4	
26	Ben	Får/get	obränd		S om A5	
27	Ben	Spädgris	obränd		A6	
28	Ben	Nöt, däggdjur	obränd		Recent sand vid hörnet	
29	Ben	Nöt	obränd		Svalgrus mellan A4 o A5	
30	Ben	Människa	obränd		A3	Skickad ¹⁴ C

Bilaga 3. Översiktlig osteologisk analys

Agneta Flood, Arkeologikonsult

Brända och obrända ben vid Rådhuset i Örebro

Rådhuset, L1980:4669, Örebro socken och kommun, Närke, 1st dnr 431-6968-2018

Beställare: Arkeologgruppen AB

Osteologisk analys: Agneta Flood

Sammanställning osteologisk analys

Tabell 1. Artförekomst, vikt och antal fragment.

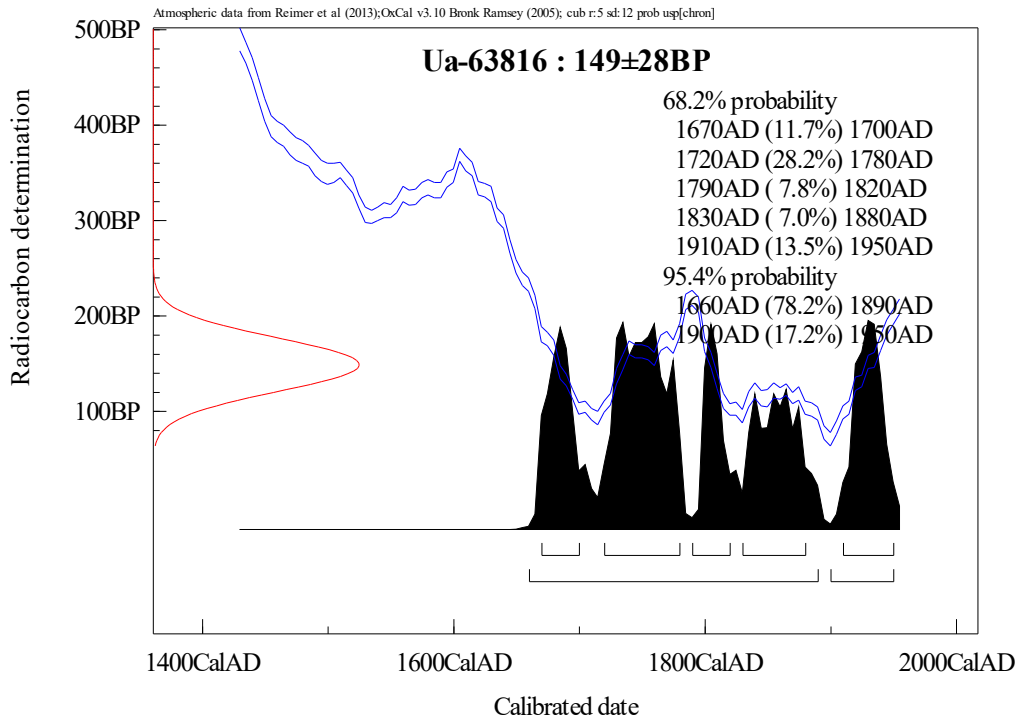
Art	(g)	Vikt fr.	Antal
Nötkreatur		367,6	16
Får/get		100,6	14
Svin		23,7	1
Spädgris		5,4	2
Fågel ospec.		0,4	1
Karpfisk		0,5	1
<hr/>			
Däggdjur ospec.		52,4	38
Mellanstort däggdjur		8,1	9
<hr/>			
Människa		55,8	4
Totalsumma		614,5	86

Tabell 2. Osteologisk sammanställning.

Fnr/ påse	Kontext	Art	Vikt (g)	Benslag	Br/Obr	Antal	Del	Kommentar
1		Svin	23,7	Lårben	Obr	1	proximal	
2		Får/get	11,8	Mellanhandsben	Obr	1	proximal	
2		Får/get		Överarmsben	Obr	1	distal	
2		Får/get		Rörben odef.	Obr	1		
2		Däggdjur	5,7	Odef.	Obr	3		
3	A9	Nötkreatur	195,2	Bröstkota	Obr	2		
3	A9	Nötkreatur		Ländkota	Obr	2		
3	A9	Nötkreatur		Revben	Obr	2		
3	A9	Nötkreatur		Lårben	Obr	1	proximal	ej fusionerad
3	A9	Nötkreatur		Kindtand	Obr	1		främre
3	A9	Nötkreatur		Skenben	Obr	1	distal+ diafys	
3	A9	Får/get	59,9	Strålben	Obr	1		
3	A9	Får/get		Underkäke	Obr	1		M3 på väg att bryta upp
3	A9	Får/get		Revben	Obr	1		
3	A9	Får/get		Halskota	Obr	1		
3	A9	Får/get	1,1	Handrotsben	Br	1		
3	A9	Får/get		Skulderblad	Br	1		
3	A9	Däggdjur	14,6	Odef.	Obr	12		
3	A9	Däggdjur	6,8	Odef.	Br	12		
3	A9	Karpfisk	0,5	Kranium	Obr	1		
4	A5	Människa	13	Bäckenben	Obr	2		foramen obturatum + ilium ej fusionerade 18–20 år
4	A5	Nötkreatur	57,3	Språngben	Obr	1	hel	
5	A3	Människa	10,4	Strålben	Obr	1	Proximal + halv diafys	dx
6		Människa	32,4	Lårben	Obr	1	Proximal	dx
7		Får/get	16,7	Armbågsben	Obr	1	diafys	sin
7		Däggdjur	10,9	Odef.	Obr	1		
8	A7	Nötkreatur	60,3	Skenben	Obr	1	proximal	sin
8	A7	Nötkreatur		Överarmsben	Obr	1	diafys	
8	A7	Nötkreatur		Revben	Obr	2		
8	A7	Får/get	9	Bröstkota	Obr	1		
8	A7	Får/get		Revben	Obr	2		
8	A7	Mellanstort däggdjur	8,1	Odef.	Obr	9		
8	A7	Däggdjur	12,1	Odef.	Obr	9		
8	A7	Fågel ospes.	0,4	Rörben	Obr	1		
9	A4	Spädgris	2,5	Lårben	Obr	1	proximal	
10		Får/get	2,1	Revben	Obr	1		
11	A6	Spädgris	2,9	Överarmsben	Obr	1		sin
12		Nötkreatur	8,5	Överarmsben	Obr	1	distal	
12		Däggdjur	2,3	Odef.	Obr	1		
13		Nötkreatur	46,3	Överarmsben	Obr	1	distal diafys	
Sum:			614,5			86		

Bilaga 4. ¹⁴C-analys

Ångströmlaboratoriet

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2019:22

